

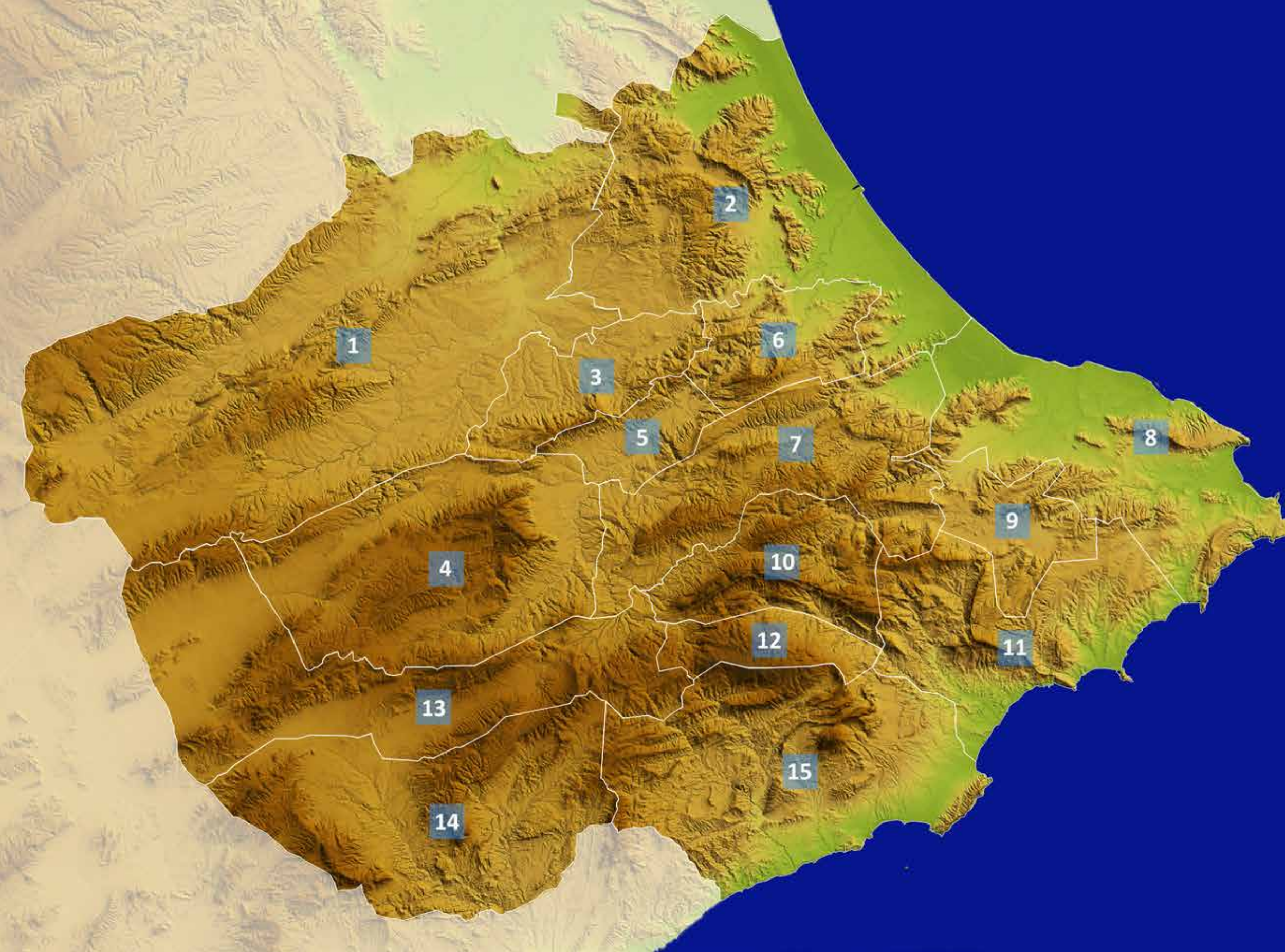

DIÀNIA

TERRA NOSTRA

JUST I. SELLÉS

ÍNDIX

PRÒLEG.....	010
PREÀMBUL.....	012
01 ► A RECER DE LA SERRA GROSSA.....	016
02 ► MONDÚVER, EL TALAIER DEL MAR.....	034
03 ► A L'OMBRA DE BENICADELL	064
04 ► FLORETES DE MARIOLA	076
05 ► LA SOLANA DE BENICADELL.....	106
06 ► VOLTANT LA SAFOR.....	140
07 ► LES VALLS D'AL-AZRAQ.....	156
08 ► SOTA L'INFLUX DEL MONTGÓ	206
09 ► CAVALCANT EL CAVAL VERD.....	236
10 ► VENTS DE LA SERRELLA	250
11 ► FILLS DE LA BÈRNIA	272
12 ► AITANA TRAMUNTANAL.....	298
13 ► TERRA ENDINS.....	316
14 ► MAIGMÓ, VENTS DE MIGJORN	332
15 ► ALS PEUS DEL GEGANTÍ PUIGCAMPANA....	346
EPÍLEG.....	378
CLOENDA.....	382

Ahora entramos en un recinto que ofrece empinados montes, horribles barrancos, y deliciosos jardines (...) Hállanse en él los elevados montes de Mariola, Mongó, Benicadéll, Serrella, Aytana y otros, ricos todos en vegetales, y mucho mas en deliciosas aguas.

Antonio José Cavanilles
Observaciones... (1797). Tomo II, p. 117

EL PAISATGE MEMORABLE

(A MANERA DE PREÀMBUL)

Just I. Sellés

Si acceptem país com a unitat de paisatge, no hi ha cap mena de dubte que la nostra **Diània** és un país: una unitat paisatgística muntanyenca farcida de barrancs, serres i valls, on les penyes s'escabussen decidides dins de la mar. Aquest territori escabrós ha rebut els més suggeridors noms al llarg de la Història. Els ibers l'anomenaven Contestània, i ja uns segles després, sota l'imperi romà, ens consta que *Danium* era un port d'importància comercial i una de les ciutats més influents de la mediterrània hispànica. Al llarg de l'esplendorosa època andalusina trobem en boca de diferents geògrafs les denominacions de *Tugur Tudmir* (frontera de Tudmir), *Yibal Balansiya* (muntanyes de València) o *Iqlimal-Yabal* (districte de La Muntanya) en

referir-se a la nostra terra, i en el segle XI trobem de nou la ciutat de *Daniya* com un referent, convertida en la pròspera capital d'un petit regne musulmà, on el comerç i la cultura floreixen alhora. No serà fins al segle XVII que el cronista Gaspar Escolano precise les seues fites geogràfiques en expressar *aquel quartel de nuestro Reyno que llamamos Las Montañas por ser montañoso, y se extiende de Castilla al mar, y de*

Játiva a tierra de Alicante, de manera que atenent aquests límits, i amb la divisió administrativa actual, s'accepta que Diània la integren les tres comarques més meridionals de la província de València (La Costera, La Safor i La Vall d'Albaida) i les quatre més septentrionals de la d'Alacant (L'Alcoià, El Comtat, La Marina Alta i La Marina Baixa), en allò que es coneix com les Comarques Centrals Valencianes, la quarta província, sense oblidar que la Vall de Biar i la Foia de Xixona pertanyen també al territori diànic si considerem la frontera sud del Regne de València que es convingué amb Castella al Tractat d'Almisrà en temps de Jaume I.

Sense desmerèixer cap de les diferents denominacions que ha rebut la nostra terra al llarg dels segles, s'ha de

reconèixer que a l'hora de decidir el nom del territori que hauria de titular aquesta publicació es va tenir en consideració la contundent innocència de l'argument que el mestre Joan Pellícer emprà en la seua obra *Meravelles de Diània*, en decantar-se *atenent a raons de pura sonoritat i fonda enyorança, per la denominació de Territori Diànic o, senzillament, Diània*, doncs hom subscriu el seu mateix sentiment i parer. Diània prové de *Dianium*, la ciutat de Diana, deessa virginal amant de la caça, protectora de la Natura i la Lluna: pense que no podríem trobar un nom més poètic, femení i suggeridor per a la nostra terra.

Diània terra nostra no pretén ser una completa i interessantíssima proposta d'itineraris excursionistes, ni un exhaustiu catàleg botànic, ni un erudit compendi geogràfic, ni un sorprenent llibre de viatges, ni un recull dels més tendres contes, tradicions, poemes i històries sobre la nostra beneïda terra. El lector que desitge apropar-se a Diània des d'aquests i altres vessants pot consultar les obres d'aquells autors que tan encertadament l'han tractada i que al llarg de les pàgines d'aquesta publicació trobarà, a manera d'improvvisada bibliografia, endolcint algunes de les seues imatges. **Diània terra nostra** és un viatge fotogràfic on el paisatge es deixa acompanyar a manera d'al·legòrica introducció per la precisa descripció del mestre **Cavanilles**, o de la

sempre entusiasta vivència de l'erudit **Joan Pellícer**, o de l'apunt tècnic de **Rafael Cebrián**, el catedràtic de les nostres muntanyes, o de tants altres autors que han viscut de prop la nostra Diània, a les obres dels quals m'he encomanat per beure la seua erudició i extraure l'essència de la terra nostra. Si l'espectador, després de contemplar els paisatges d'aquest llibre i escoltar a cau d'orella el comentari dels seus més resolts guies, resol calçar-se les botes i marxar a viure'ls, la finalitat de l'obra estarà més que aconseguida.

Sí, en aquesta ocasió la faceta fotogràfica s'ha sobreposat intencionadament a la literària amb l'únic afany de descriure el territori amb l'evocació de les imatges. És per aquesta raó que el fotògraf ha tractat de trobar-se amb el paisatge des del seu vessant més íntim i salvatge: després de la neu, envoltat de boira, en la solitud de la nit, dintre de la tronada, a l'abric de l'aclaparadora pluja, a despit de la barrancada, sempre amb un brot de romer penjat del somriure. Però el paisatge memorable, aquell que mai no s'oblida, és un animal fugisser. Convé que el caçador d'imatges siga un ésser solitari perquè al paisatge cal acostar-se en silenci, a contravent, sempre amb consideració i respecte, no debades és condició necessària que el paisatge accepte prèviament el seu observador abans de mostrar-se del tot immens i inoblidable. Per a accedir a ell cal mime-

titzar-se amb el seu entorn, ataüllar-lo en la distància, imitar-lo amb discreció, estudiar-lo al seu hàbitat, un dia darre d'altre. Serà bon costum acostar-se a ell sense pressa, seure davant d'ell amb temps, decidits a escoltar tot allò que ens té reservat, perquè el paisatge és un ésser viu, de vegades capritxós, que creix, sent, evoluciona i parla. Tan sols així, guanyant-se primerament la seua confiança, tindrem opcions de viure un paisatge íntim, memorable. Ho reconec: abans de desenfundar la càmera m'agrada abraçar-me als arbres i les penyes, beure l'aigua de la font, escoltar-la, escabussar-me en el toll, sentir el vent i la pluja, olorar l'entorn que m'envolta, tastar el timó i el romer: endinsar-se en tot allò que desitge fotografiar. Malgrat l'esforç, i tot i que aquesta publicació conté nombrosos paisatges evocadors, treballats amb temps, sentiment, planificació, reincidència i bon ànim, pense que tan sols un grapat de fotografies, realment molt poques, podrien aconseguir la sempre subjectiva consideració de memorables.

No, no pense passar-ho per alt, ni amagar-ho: **Diània terra nostra** és el resultat del viatge que l'escriptor, silenciosament, mamprèn per documentar i viure els escenaris de la novel·la que està per venir. Mentre arriba, gaudiu dels fascinants indrets que ens ofereix la nostra terra de la mà dels més entusiastes valedors de Diània.■

DESCOBRIR DIÀNIA, ESTIMAR LA TERRA

(A MANERA D'EPÍLEG)

Just I. Sellés

No oblidaré mai el dimecres 11 de novembre de 2009, el dia que –sense saber-ho– vaig engendrar aquest nou llibre. Per aquell temps em trobava documentant els escenaris de la novel·la *Al-Azraq, el Blau*, i recorde que les eixides a la muntanya les feia de seguit, per espai d'una setmana, sovint acompanyat d'algun amic, d'una motxilla ben farcida i d'una petita tenda de campanya. Aquell dimecres tardorenc tocava pujar al Benicadell i vam decidir fer-ho des de Beniarrés, directes pel Regall, amb la intenció de documentar el cim del Guatleró i constatar algunes qüestions que recull el *Llibre dels Fets* i que més avant arreglegaria en la meua novel·la. Abans d'escometre el treball de camp m'havia documentat bé, és clar. Referent a Be-

nicadell, coneixia tot el que contenen les cròniques medievals i els historiadors actuals sobre el castell que allí hi havia; però sóc de Beniarrés i Benicadell –La Peña– és ma mare, de manera que en aquell apropament documental a Benicadell vaig voler anar més enllà. Tal vegada fóra per eixe íntim lligam que ens uneix, pel desig de saber-ne més, que vaig voler beure d'unes fonts documentals que encara no havia consultat

mai. Sí, recordar aquell emocionant viatge que Cavanilles mamprenguera un 8 d'agost, i fer-ho tot just el dia abans de guanyar La Peña, fou un encert. I sentir com a pròpies les corprenedores i contundents paraules que Joan Pelleric dedica a Benicadell en *Meravelles de Diània*, i descobrir-les tot just alhora de calçar-me les botes, fou providencial. I obrir el darrer moment la ben farcida motxilla per embotir dintre el llibre *Montañas Valencianas IV* fou una sort; sí, deixar-me guiar penya amunt per Rafael Cebrián fou un altre grandíssim encert...

Seguir les passes d'aquests tres mestres i descobrir de la seua mà la nostra terra ha sigut una experiència veritablement enriquidora i d'allò més gran. Llegir Cavanilles el dia abans de

pujar el Benicadell –o el Montgó, o el Montcabrer, o el Maigmó o tants altres cims– i recordar les seues descripcions durant la pujada és una sensació que recomane a tothom. Imaginar Cavanilles camejant pel runar de Benicadell, Regall amunt, cabrejat darrere dels guies de Salem, amotinant-los perquè no dreçaren pels penyals i es posaren en perill, enfervoreix la imaginació del més humil escriptor, però seure al cim amb els peus penjant sobre el precipici i reconèixer les mateixes muntanyes i llogarets que el mestre refereix conscienciosament fins que es difuminen a l'horitzó, és d'aquestes experiències que, de tan senzilles, no tenen preu. Ja ho diu el mateix Cavanilles quan, abocat al balcó de Benicadell, reconeix que sempre resulta més fàcil sentir que explicar la plaent sensació que excita a un mateix la multitud i varietat d'indrets que vénen als ulls des del capdamunt d'un cim.

Pense que Cavanilles és el referent, el mestre dels mestres, del que tant Joan Pellicer com Rafael Cebrián beuen delerosament i abundantment.

Joan és el perdudament enamorat de la terra, l'únic que, segurament, igual pot emocionar-se –i emocionar-nos– en descriure'ns un paisatge, com en ressenyar la subtil aroma de la més humil floreta, com en evocar el degoteig de la fonteta més ignota. I Cebrián és, amb molta diferència, el més intrèpid i compromés explorador de Diània, aquell que ha obert camins on ningú havia arribat abans, un exemple de bonhomia i humilitat i un referent per a tots aquells que seguim a distància les seues passes: no pot dir-se cap altra cosa d'aquell que amb 83 anys encara no ha defallit en el seu afany per saber ni en la seua il·lusió per compartir els seus coneixements a través de les seues abundoses i exitoses publicacions.

Tampoc no oblidaré mai el que va succeir la nit del dimarts 20 de maig de 2008 poc després que la lluna plena apuntara per darrere d'un penyal de la serra de l'Albureca. Aquella nit vaig estrenar la meua primera càmera rèflex digital i la vaig voler batejar al barranc de l'Encantada: l'altra icona geogràfica de la meua infància. Des d'aleshores que

he sentit la necessitat de fotografiar els paisatges de la nostra Diània, una necessitat que després de huit anys, quatre càmeres i més de 250.000 fotos ha esdevingut una addicció que continua més encesa i vigent que mai. Eixa compulsiva necessitat m'ha portat a tractar de millorar les tècniques i a buscar –quasi obsessivament– nous reptes fotogràfics, empentant-me a visitar nombrosos llogarets, paratges i indrets a certes hores i amb unes condicions meteorològiques que de cap altra manera haguera tingut ocasió de visitar i conèixer.

Ha sigut així que, gràcies a la fotografia i a la incitadora tasca dels mestres, vaig decidir recórrer una part dels camins que ells recorregueren abans i mamprendre'ls amb la càmera al muscle, la motxilla ben farcida d'il·lusió i el "falconet electrònic" sempre llest per alçar el vol i enlairar-se sobre les nostres penyes. La virginal Diània ha florit dintre del meu pit i aquest treball és el fruit de la meua estima cap a ella i un sentit homenatge d'agraïment per a aquells que m'han apropat a ella i m'han ensenyat a estimar-la.■

◀ El pleniluni apunta sobre els penyals del barranc de l'Encantà el 20 de maig de 2008

◀◀ Alça el sol sobre el cim de Benicadell